

klaringer, er vel positivt. Hvis vi kunne tage lignende initiativer her i Folketinget, var det jo selvfølgelig ikke så skørt; hvis vi også kunne få nedbragt antallet af søforklaringer, kunne vi jo spare en hel del tid.

Omkring erstatning ved olieforurening synes jeg, det er virkelig interessant og positivt, men jeg kunne ligesom den konservative ordfører også godt tænke mig at få at vide, hvordan betalingsfordelingen er i den fond, som hidtil har gjort det, og hvordan det ændrer på, hvem det i virkeligheden er, der har betalt tidligere, og hvem der nu kommer til at betale.

Men jeg tror, det er positivt, og vi støtter forslaget.

Erhvervsministeren (Pia Gjellerup):

Jeg skal takke for den generelt positive modtagelse og blot komme med nogle enkelte bemærkninger.

Den ene er til spørgsmålet fra den konservative ordfører om det med at modernisere søforklaringsinstituttet eller anvendelsen af det, om det ikke indebærer, at man sådan gør lidt i den ene retning og lidt i den anden retning, og jeg kunne forstå, hr. Knud Erik Kirkegaard mente, at der kunne være en vis forvirring tilbage.

Det, der er målsætningen, er at bruge søforklaringsinstituttet dér, hvor det er nødvendigt og relevant, og hvor det kan bidrage til en bedre afklaring og opklaring, og det betyder, at vi fjerner det, at det sker automatisk. Det udvider kredsen af personer, af de berørte personer, der kan anmode om en søforklaring; den kreds bliver bredere. Der er simpelt hen flere berørte end dem, der regnes med i dag.

Og så er der et væsentlighedskriterium, for det er ikke bare sådan, at man kan mene, at det ville være rart at få en søforklaring, nej, der skal være en væsentlighed i det, og der ligger så domstolenes sædvanlige adgang til at bedømme denne væsentlighed.

Jeg tror, at svaret præcist er, at det er med til, at vi får de relevante søforklaringer, og at vi ikke får nogle, der opleves som, at man sætter et ganske stort apparat i gang for noget, der kunne være klaret enklere eller måske endda er klaret enklere.

Så til spørgsmålet om erstatningsgrænserne, hvor vi allerede i det første element i lovforslaget tager lidt forskud på det, at vi vil kunne følge de internationale regler, som vi forventer bli-

ver fastsat, og det tror jeg kan bidrage til, at vi ser færre ulykker. Og det er simpelt hen, fordi Olieerstatningsfonden, konventionen kommer til at omfatte flere stater, og det vil sige, at der bliver flere redere på verdenshavene, der bliver orienteret i forhold til at være ekstremt påpasselige, når de transporterer de produkter, der er tale om.

Der vil blive større erstatninger, og det vil samlet set betyde, at der vil blive større opmærksomhed for dem, der ville kunne risikere at forurene, og der vil blive en bedre mulighed for at rette for sig, når der er sket ulykker, og det tilsammen, er jeg overbevist om, vil bidrage til, at vi får et lidt bedre miljø og en lidt mindre forurening.

Så vil der være en række spørgsmål af mere teknisk karakter også i forhold til høringssvarene, som jeg meget gerne vil vende tilbage til under udvalgsbehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 78: Forslag til lov om ændring af lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og barselorlov m.v., lov om lige løn til mænd og kvinder, lov om børnepasningsorlov, lov om ligestilling af kvinder og mænd og lov om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger.

Af arbejdsministeren (Ove Hygum).
(Fremsat 1/11 2000).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lars Kramer Mikkelsen (S):

Ja, efter en overstået eurovalgkamp er der vel grundlag for nu at sige, at der kommer faktisk mange gode ting fra EU; dette forslag er en af dem. Det er et forslag, som skal gennemføres i dansk ret senest den 1. januar 2001, og det er et EU-direktiv, der har det primære formål at sikre en større effektivitet i foranstaltninger, som sikrer ligebehandling af mænd og kvinder i forhold til barselsorlov, børnepasningsorlov, ligebehandling på ligelønsområdet osv., så vi nu i forhold til dansk lovgivning kan få indført retningslinjer, der sikrer, at vi ikke på nogen måde kan forringe eksisterende ordninger i det danske samfund.

Så her er der i virkeligheden tale om et ganske godt og positivt forslag på ligebehandlingsområdet mellem mænd og kvinder. Den socialdemokratiske gruppe kan selvfølgelig støtte forslaget og ser frem til en udvalgsbehandling, hvor der også vil være stor tilslutning til dette meget gode forslag.

Rikke Hvilshøj (V):

Ja, hr. Lars Kramer Mikkelsen fik meget elegant sprunget over det, der nok er problemet i det her lovforslag, nemlig det, der ikke har noget med direktivet at gøre.

Jeg vil starte med at ridse situationen op i forhold til det her lovforslag, fordi vi står over for et direktiv fra 1997; der er frist for implementering den 1. januar 2001, Folketinget gives kun 1½ måned til at behandle forslaget.

Lad så det være ved det, hvis det ikke var, fordi regeringen som så mange andre gange benytter et EU-direktiv som løftestang til at indføre direktivets bestemmelser på andre områder end det, der er formålet med direktivet, og dermed overimplementerer direktivet.

I det her tilfælde drejer det sig om indførelse af delt bevisbyrde. Direktivet dækker ligebehandlings- og ligelønssager, og den del af lovforslaget kan Venstre støtte.

Med lovforslaget udvider regeringen og arbejdsministeren princippet om delt bevisbyrde til også at gælde ligestillingsloven og dermed sager om sexchikane. Og det er måske nødvendigt netop at understrege, at det er altså ikke i det her tilfælde EU, der pålægger os at indføre delt bevisbyrde i sager om seksuel chikane. Der er en himmelvid forskel på at benytte princippet

om delt bevisbyrde i sager om ligebehandling og ligeløn og så i sager om sexchikane.

Når det gælder ligebehandling og ligeløn, drejer det sig om en sag mod en virksomhed, hvor det ofte er oplagt, at virksomheden ligger inde med beviser i form af f.eks. lønoplysninger.

Når det drejer sig om sexchikane, vil der være tale om en anklage mod en fysisk person, som kan få betydelige personlige konsekvenser.

Der skal ikke være tvivl om, at Venstre tager afstand fra seksuel chikane, men det er fuldstændig urimeligt, at man som anklaget for f.eks. blufærdighedskrænkelser retsmæssigt er bedre stillet, end hvis man bliver anklaget for sexchikane. Anklages man for sexchikane, skal man ifølge dette lovforslag rense sig selv, en opgave, der kan være meget svær at løfte, om man så er helt uskyldig.

I Venstre sætter vi stort spørgsmålstegn ved, om dette overhovedet er i overensstemmelse med menneskerettighedernes princip om fair trial. Regeringen og ministeren burde have holdt sig til at implementere direktivet på de områder, som direktivet omhandler.

Venstre kan ikke støtte lovforslaget, så længe indførelsen af delt bevisbyrde i sager om seksuel chikane fastholdes som en del af lovforslaget.

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg må allerførst slå to ting fast. For det første: Det Konservative Folkeparti er indædt modstander af kønsdiskrimination. Vi ønsker reel ligestilling, og vi vil bekæmpe enhver form for usaglig forskelsbehandling. For det andet: Det Konservative Folkeparti er lige så stærkt optaget af at bekæmpe seksuel chikane. På begge områder er der fortsat problemer i den virkelige verden, det skal der ikke herske tvivl om, og det skal vi naturligvis også tage hånd om.

Men dette lovforslag handler jo i virkeligheden om, at der er behov for at implementere et EU-direktiv. Det bruger regeringen så som undskyldning for, her en lille måned før juleferien, at komme med et lovforslag, som er langt mere vidtgående. Man gennemfører ikke alene delt bevisbyrde i forbindelse med ligelønssager og ligebehandling på arbejdsmarkedet, men man gennemfører også en ændring af bevisbyrden på et så centralt område som sexchikane.

Jeg vil gerne advare kraftigt imod, at man på den måde overimplementerer EU-direktivet. Og jeg mener ikke, at Folketinget vil være i stand til på saglig vis at behandle lovforslaget, hvis hensigten er, at det skal færdigbehandles inden jul, i

alt fald ikke så længe lovforslaget omfatter ændret bevisbyrde i forbindelse med sager omkring seksuel chikane.

Som det tidligere er blevet sagt, er det jo alvorlige sager at blive beskyldt for at have begået seksuel chikane, fantastisk indgribende, og når man så oven i købet ændrer på bevisbyrden i den slags sager, så er man inde ved nerven i vores retssystem.

Vi har i Danmark et retssystem, som er båret af princippet om, at ingen er skyldig, førend det er bevist. Vi har et retssystem, som ikke kræver, at man skal bevise sin uskyld. Det er et grundlæggende princip, som man altså her går ind og ændrer markant ved, oven i købet i så indgribende sager, som seksuel chikane jo er.

Det kan Det Konservative Folkeparti ikke støtte. Vi vil kraftigt anbefale regeringen at nøjes med en direkte minimumsimplementering af direktivet, sådan som man også har arbejdet med det i forarbejderne. Vi vil anbefale regeringen, at man fjerner bestemmelserne om delt bevisbyrde i forbindelse med seksuel chikane.

Formanden:

Jeg overså en kort bemærkning før til fru Margot Torp, den kommer så nu.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Men det kan så passende være en kort bemærkning til både Venstres og De Konservatives ordførere, fordi det netop handler om den nye bevisbyrde i sexchikanesager.

Fru Rikke Hvilshøj sagde, at det her drejer sig om en fysisk person, og det kan få – jeg kan ikke huske præcis, hvordan det blev udtrykt – men i hvert fald alvorlige personlige konsekvenser, hvis man bliver anklaget for seksuel chikane.

Det er jo rigtigt. Men jeg vil gerne spørge fru Rikke Hvilshøj, om hun ikke også tror, at kvinder, som bliver udsat for seksuel chikane, er fysiske personer, som virkelig også døjer ganske gevaldigt, hvis de bliver udsat for seksuel chikane, og at de er oppe mod meget, meget svære odds, hvis de skal tage kampen op og få sat nogle grænser.

Jeg har oplevet det på min egen arbejdsplads, hvor en kollega netop blev udsat for seksuel chikane. Jeg har haft det meget tæt ind på livet og ved, at det er meget belastende.

Endelig vil jeg sige, at det lyder jo nærmest her både fra De Konservatives og Venstres ordførere, som om der er blevet lavet omvendt bevis-

byrde. Det er jo ikke det, der er tale om, der er tale om delt bevisbyrde.

(Kort bemærkning).

Rikke Hvilshøj (V):

Jeg ikke bare tror, jeg ved, at især de kvinder, der bliver udsat for sexchikane, lider en overlast også som en fysisk person, det skal der ikke være nogen tvivl om, men vi har nogle retsprincipper, som må gælde.

Det er nogle utrolig svære sager, og vi mener, at det er meget nødvendigt at få undersøgt principperne om fair trial, om de overhovedet bliver overholdt i de her tilfælde, og så kræver det præcis, som fru Pia Christmas-Møller var inde på, en helt anden sagsbehandling end den, vi kan give det her 1½ måned før jul.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Der er ingen tvivl om, at seksuel chikane er et fuldstændig uacceptabelt overgreb. Det vil jeg gerne slå fast, og det skal også retsforfølges; det er lige så klokkeklart.

Men det, vi gerne vil sikre, er, at vi ikke i vores iver efter at bekæmpe seksuel chikane får ramt nogle helt uskyldige mennesker, som vi oven i købet stiller i en retssituation, hvor de ikke har mulighed for at bevise deres uskyld. Det er problemstillingen.

Jeg er ikke i tvivl om, at der forekommer flere sexchikanesituationer ude i det virkelige liv, end man kan aflæse af statistikkerne, og det skal vi selvfølgelig have frem, men metoden er ikke at underminere den grundlæggende retsbeskyttelse af den anklagede, og det er det, der ligger i lovforslaget her, og det er det, vi er voldsomt imod.

Det er jo ikke kun Det Konservative Folkeparti, der kan se problemer i den her sag, det er jo altså også fremtrædende jurister som Thomas Rørdam, som ser dybe problemer i spørgsmålet om bevisbyrden i de her sager.

Dertil vil jeg godt tilføje, at problemet er jo, at den delte bevisbyrde, sådan som den er formuleret i lovforslaget, meget let kan ende med at blive omvendt bevisbyrde i praksis, for allerede i dag i domstolens praksis indgår der i mange sager delt bevisbyrde; det er jo praksis.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Jamen jeg vil bare sige til fru Rikke Hvilshøj, at delt bevisbyrde er jo allerede indført på en ræk-

ke steder og bliver det her. Så derfor kan jeg ikke se det helt unikke i, at man indfører delt bevisbyrde på det her område, hvor det netop meget, meget tit er den ene parts udsagn over for den andens.

Jeg synes, det kunne være interessant at høre: Hvem er egentlig offeret i det her? Og faktisk tror jeg, der samfundsmæssigt er utrolig meget vundet ved at få sat fokus på det her, få virksomhederne tvunget til at lave nogle politikker på det her område, så man helt præcist ved, hvordan man kan gribe sådan nogle sager an.

Altså det vil også sige, at en, der er blevet udsat for det, ved, hvordan hun skal tackle sagen, og jeg tror, man under alle omstændigheder må anvise os en anden mulighed for at sikre, at kvinder i højere grad tør tale åbent om det her.

Ole Sohn (SF):

Udgangspunktet for lovforslaget er, at vi skal have implementeret EU-direktivet om bevisbyrde i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn. Og det er vi i SF som udgangspunkt positive over for.

Vi finder, det er rigtigt, at man indfører delt bevisbyrde, og at man derved kan man sige, at der sker et skred, en ændring af bevisskravene for lønmodtagerne, hvorved der sker en forskydning af bevisbyrden til fordel for lønmodtagerne, og det finder vi alt andet lige er en fordel netop i disse sager.

Så er der blevet rejst en række spørgsmål i den foregående del af debatten omkring den delte bevisbyrde i sexchikanesager. Jeg deler nu ikke helt de betænkeligheder, der er fra Venstre og De Konservative, men jeg synes da, at når spørgsmålet er rejst, så skal vi have det afdækket under udvalgsbehandlingen, sådan at vi kan få loven implementeret her på denne side af jul.

Annette Jørgensen (DF):

Hovedparten af lovforslaget er en gennemførelse af Rådets direktiv af 15. december 1997 om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn.

Det er noget uforståeligt, at der kan være sådan et håstværk med at få vedtaget direktivet. Når man læser om de omfattende høringssvar, der er indkommet, går det som en rød tråd gennem mange af svarene, at det er en urimelig kort frist, der har været til at udtale sig om lovforslaget. Det har været udsendt den 5. oktober, og man har ønsket svar den 13. oktober. De fleste har dog nået at give en form for svar, men for

Dansk Folkeparti er det påfaldende, at Dommerforeningen ganske enkelt har nægtet at udtale sig med den givne tidsfrist. Hertil kommer også, at bl.a. Dansk Arbejdsgiverforening og Kommunernes Landsforening har ret kritiske bemærkninger til lovforslaget.

Dansk Folkeparti er også kritisk over for lovforslaget, fordi vi finder, som det fremgår af flere høringssvar, at der ikke er sket en afklaring af borgernes retssikkerhed. Dansk Folkeparti mener, at der er gode elementer i forslaget, men vi finder, at det hastværk, der lægges for dagen, er helt uantageligt, når der henses til, hvilke konsekvenser forslaget vil få omkring bevisbyrden.

Det bliver nu spændende under udvalgsarbejdet at se, om der sker en afklaring af de mange tvivlsspørgsmål hos partierne, ligesom det kunne være interessant, hvilke kommentarer ministeren har til de omfattende høringssvar.

Lone Yalcinkaya (CD):

Som udgangspunkt kan CD støtte forslaget, fordi det bl.a. handler om at gennemføre et EU-direktiv. Det er jo altid positivt.

Det fremgår af bemærkningerne, at det kan være svært at bevise forskelsbehandling på arbejdspladserne. I dag skal man nærmest tilfældigt falde over en kollegas lønseddel, før man kan bevise, at der er en forskel på det.

Jeg håber inderligt, at lovforslaget her vil medvirke til, at lønforskellen på 10-20 pct. mellem kvinder og mænd kan udlignes. Det ligner da heller ikke noget!

I forslagets § 4 har ministeren valgt at gå ud over direktivets krav. Dette sker med ændringer i loven om ligestilling af kvinder og mænd. Dette betyder, at de regler, der kommer til at gælde på arbejdsmarkedet, også kommer til at gælde uden for arbejdsmarkedet. Det kan CD støtte. Det forekommer os umiddelbart rimeligt, at der er ens regler, uanset hvor man befinder sig.

I forslagets § 1 vælger ministeren igen at gå ud over, hvad direktivet kræver, selv om der i bemærkningerne står, at man ikke tilsigter at gå videre end direktivets krav. Man kan dog konstatere ved en læsning af en række høringssvar fra forskellige organisationer, at de ikke er enige med ministeren. Det er lidt underligt, at der tilsyneladende er forskellige opfattelser af, hvad direktivet kræver, når der er nedsat et implementeringsudvalg til at arbejde med det. Nu ved jeg ikke, om det er korrekt, at der her er tale om en overimplementering, men det er noget, vi under udvalgsarbejdet må få afklaret. Hvis det

måtte vise sig, at det ikke er krævet i direktivet, så ser jeg frem til, at ministeren kommer med rigtig gode argumenter for at gennemføre det nu i dette forslag.

Der skal ikke være nogen tvivl om, at vi i CD mener, at sexchikane skal bekæmpes så kraftigt som muligt; der er ingen tvivl om dét. Men vi må også se på, om retssikkerheden for den anklagede er i orden. Hvor meget skal man sandsynliggøre, for at dét, man påstår har fundet sted, har fundet sted? Og hvad er retssikkerheden omkring den ene og den anden part i sådan en sag? Det vil vi gerne se nærmere på.

Ifølge høringsvarene er sexchikane et tema, der endnu ikke er færdigbehandlet i EU. Derfor kan det måske vise sig bedst at vente at se, hvordan sagen står, når det bliver færdigbehandlet.

Som sagt, vi er åbne for fornuftige argumenter. Derfor vil jeg ikke afvise, at CD kan stemme for forslaget, når det kommer til tredje behandling.

Anders Samuelsen (RV):

Det Radikale Venstre støtter selvsagt en fortsat bestræbelse på at fremme ligestillingen mellem kønnene. På trods af årtiers arbejde er der stadig udbredte lønforskelle. Det er svært for arbejdstagere at bevise forskelsbehandling og kræve lige løn på den baggrund. Derfor lægger forslaget op til en delt bevisbyrde mellem arbejdsgivere og arbejdstagere i modsætning til den nuværende situation, hvor hele bevisbyrden ligger hos arbejdstageren. Derfor kan Det Radikale Venstre selvfølgelig støtte den del af forslaget.

Angående den anden del, der har været meget fokus på, omkring sexchikanen, vil jeg egentlig bare henvise til den socialdemokratiske ordførers første bemærkning, som meget præcist også redegør for Det Radikale Venstres holdning på det område.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Der slap den radikale ordfører for nemt om ved det. Det må jeg sige. For den socialdemokratiske ordfører nævnedes jo overhovedet ikke problemet med delt bevisbyrde, som i praksis vil blive til omvendt bevisbyrde i sager med seksuel chikane.

Jeg vil gerne høre, om det virkelig er i overensstemmelse med Det Radikale Venstres retsopfattelse, at man på et så afgørende og indgribende område som anklager for seksuel chikane

kan benytte sig af en delt, måske en omvendt bevisbyrde.

Er det virkelig i overensstemmelse med Det Radikale Venstres retsprincipper, at man skal bevise sin egen uskyld – oven i købet i sager, der kan ødelægge et helt liv?

Konsekvensen af uberettiget at blive beskyldt for seksuel chikane er jo i mange tilfælde enorm og i nogle tilfælde livsvarig.

(Kort bemærkning).

Anders Samuelsen (RV):

Jeg synes, at den konservative ordfører lige netop selv understreger i sit indlæg, at det måske mest er den konservative ordfører, der er ude på dybt vand, for den konservative ordfører bruger selv flere gange ordet måske, måske, måske.

Vi tror på, at det her lovforslag vil virke netop efter den hensigt, der er lagt op til.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg står komplet uforstående over for det svar, jeg lige har fået fra Det Radikale Venstre.

Har Det Radikale Venstre virkelig ikke noget svar på det ganske simple, men meget vigtige og principielle spørgsmål: Hvordan skal det danske retssystem sikre anklagede mod uberettigede beskyldninger?

Skal vi virkelig have et helt nyt retssystem båret af et princip om, at man skal bevise sin egen uskyld? Er det det, Det Radikale Venstre står for, og som bliver sovset ind i nogle fuldstændig intetsigende og forblommede svar her fra talerstolen?

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Fru Jette Gottlieb som ordfører.

Jette Gottlieb (EL):

Jeg vil med det samme sige, at vi klart støtter intentionerne i forslaget om at styrke arbejdet for ligebehandling på arbejdsmarkedet og i øvrigt ligestilling i al almindelighed.

Det er jo åbenlyst, at der stadig er tale om en høj grad af forskelsbehandling, og kvinder på arbejdsmarkedet bliver diskrimineret på mange måder.

F.eks. er ligeløn jo kun noget, der findes på papiret, mens der i virkelighedens verden har været tale om øgede lønforskelle i de seneste år. Øgede lønforskelle!

Jeg vil også påpege, at vi på arbejdsmiljøområdet ser en foruroligende udvikling, hvor kvin-

derne står for en stadig større andel af ulykkerne og de arbejdsbetingede lidelser.

Det er jo ikke, fordi vi tror, at de foreslåede lovændringer i sig selv vil rykke afgørende ved dét. Vi er sikre på, at forskelsbehandlingen vil fortsætte.

Jeg kan godt se pointen i at få forslaget her behandlet 1 måned før julefrokosterne, men ellers har jeg ikke noget specielt hastværk. I mine øjne er det spørgsmålet, om der overhovedet er tale om en ændring i forhold til dansk retspraksis med hensyn til bevisbyrden i konkrete sager på det her område. Jeg kunne godt tænke mig at høre ministerens svar på det. Jeg mener også, der er god grund til, at man skal undersøge det meget nøje i udvalget.

Når vi støtter forslaget, er det altså først og fremmest, fordi det kan medvirke til et fornyet fokus på den manglende ligestilling og ligebehandling. Et fokus, som jeg i øvrigt håber, regeringen vil medvirke til at omsætte i konkrete initiativer, ikke mindst på arbejdsmarkedet, og der tænker jeg især på det offentlige område, men selvfølgelig også det private. Det er et fokus, som de faglige organisationer kan bruge i dagligdagens kamp for reel ligebehandling.

Så vi støtter lovforslaget, men det er klart, at der skal foregå et grundigt arbejde i udvalget med hensyn til retspraksis i det her.

Ole M. Nielsen (KRF):

I Kristeligt Folkeparti synes vi faktisk, det er en god ting, når regeringen ønsker at implementere EU-direktiver ved lovgivning. Det er jo ikke traditionen hele tiden, så det synes vi faktisk er rigtig flot.

Og så vil jeg gerne sige, at vi selvfølgelig går ind for ligestilling. Det er også meget nødvendigt at gøre noget ved det. Det her direktivs implementering løser jo ikke alle problemerne, for det er rigtigt, som fru Jette Gottlieb også var lidt inde på, at kvinderne i mange tilfælde har de dårligste job, fordi de kvinder i den aktive alder, der er på arbejdsmarkedet endnu, har de dårligste kompetencer, den dårligste uddannelse osv. Det løser vi ikke ved det lovforslag her, men det er også værd at være opmærksom på hele tiden.

Så er der spørgsmålet om bevisførelsen, når der er tale om sexchikane. Jeg tror ikke, der er nogen, der har nævnt Det Danske Center for Menneskerettigheder, der også er i tvivl om, hvorvidt det er det rigtige, man gør nu, og om det er det rigtige tidspunkt at gøre det på. Så det kan vi andre jo også kun være betænkelige ved.

Men er det ikke muligt at dele lovforslaget, så vi tænker os lidt mere om med hensyn til den del? Jeg tror, at vi vil foreslå det eller snakke om det i udvalget.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Jeg vil starte med at takke for modtagelsen af lovforslaget, og så vil jeg stiltørdigt sige, at det har undret mig at høre Venstres og Det Konservative Folkepartis ordførere. Nu er regeringen de sidste mange måneder blevet tæppet igennem af Venstres og De Konservatives forskellige politiske ordførere om, at det eneste, regeringen er optaget af i mange andre sager, er gerningsmandens retsstilling eller situation. Nu synes jeg ligesom, situationen er vendt lidt om. Vi er blevet bebrejdet i månedssvis, at alt for få kerer sig om ofret.

Med lovforslagets §§ 1-3 og § 5 gennemfører vi direktivet om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grund af køn på arbejdsmarkedet. Det overordnede formål er, som det fremgår af lovforslaget, at sikre en mere effektiv gennemførelse af det grundliggende princip om ligebehandling. Vi lempet beviskravene for lønmodtagerne og for selvstændige omfattet af ligestillingsloven. Man kan sige, at der sker en vis forskydning af bevisbyrden til den svage parts fordel.

I overensstemmelse med direktivet indskrives vi endvidere en klar definition af indirekte forskelsbehandling i de berørte love. Det har mangle, kan man sige, men der sker ikke herved nogen ændring i gældende ret.

Så til det meget omdiskuterede indhold i lovforslaget, § 4. Der indfører vi direktivets bevisbyrderegler også inden for ligestillingslovens område, dvs. uden for arbejdsmarkedet. Det bliver fremhævet, som om det kommer lidt sent. Jeg tror ikke, nogen har brugt udtrykket hovedkuld, men det kunne man næsten lytte sig til mellem linjerne, og jeg skal derfor gøre opmærksom på, at der i bemærkningerne til forslaget til lov om ligestilling af mænd og kvinder - ligestillingsloven, som vi kalder den i daglig tale, der blev fremsat den 9. februar i år - blev tilkendegivet, at det var hensigten, at bevisbyrde-direktivets princip om delt bevisbyrde også ville blive søgt gennemført på områder, der er omfattet af ligestillingsloven. § 4 i det lovforslag, vi behandler nu, følger netop op på den tilkendegivelse.

Det er vigtigt for mig at understrege, at det, der foreslås, er delt bevisbyrde og ikke omvendt

bevisbyrde. Det er altså fortsat sagsøger, der har bevisbyrden i første omgang, eller som det siges i teksten: Sagsøger skal fremføre faktiske omstændigheder, på grund af hvilke det kan antages, at der er sket direkte eller indirekte diskrimination. Først når det er sket, går bevisbyrden for, at der ikke er sket brud på princippet om ligebehandling, over på sagsøgte.

Forskellen til ligefrem bevisbyrde er, at sagsøgte altså kan nøjes med en sandsynliggørelse, eller sagt på en anden måde: Sagsøgtes pligt til at føre modbevis indtræffer på et tidligere tidspunkt.

Forskellen til omvendt bevisbyrde er, at sagsøger ikke kan nøjes med at påstå, at der har fundet forskelsbehandling sted. Det er jo det, der gælder i sager om afskedigelse under barselorlov. Og én ting mere: Det er vigtigt at understrege, at der ikke ændres ved domstolenes fri bevisbedømmelse. Det er altså helt op til domstolene at vurdere, hvornår henholdsvis sagsøger og sagsøgte har løftet hver deres del af bevisbyrden. Derfor kan man sige, at indførelsen af den omvendte bevisbyrde i afskedigelsessager under graviditet og barsel ikke betød så stor en forskel i praksis, som man måske skulle have troet, fordi domstolene de senere år forud for lovændringen stillede meget lave krav til den gravides bevisførelse og omvendt høje krav til sagsøgtes modbevis for, at afskedigelsen ikke skyldtes graviditeten.

Jeg vil slutte af med at sige, at jeg ser frem til udvalgets behandling af lovforslaget. Jeg glæder mig til muligheden for at svare på en række af de spørgsmål, der er rejst. Jeg tror, om end nogle måske vil kalde mig lidt vel optimistisk, at de svar, vi er i stand til afgive, vil virke beroligende på et flertal af ordførerne her i salen.

Jeg ser også frem til at kommentere høringsvarene. Det er jo rigtigt, at der er enkelte høringsvar, som sår tvivl om, hvorvidt der er tale om en væsentlig overimplementering. Jeg skal til det blot sige, at det jo ikke er usædvanligt, at der er forskellige vinkler i vurderingen af et lovforslag, når det drejer sig om implementering f.eks. af et direktiv.

Men jeg tror, at vi kan få ryddet en lang række tvivlsspørgsmål af vejen under udvalgsbehandlingen, som jeg i øvrigt ser frem til.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Som debatten skrider frem, synes jeg, at den udvikler sig mere og mere absurd.

Først får vi et svar fra det ene regeringsparti, nemlig Det Radikale Venstre. Et rent goddag mand økseskaft-svar efterfulgt af total tavshed. Nu har vi lige hørt arbejdsministeren udfolde sig i den rene demagogi i et forsøg på at angribe Det Konservative Folkeparti og Venstre. Jeg synes, det er ganske uheldigt.

Aldrig har Det Konservative Folkeparti eller Venstre søgt at beskytte offeret ved at ændre på den anklagedes retsbeskyttelse i forhold til bevisførelsen.

Det er et grundprincip i vores retssamfund, at man skal bevise skyld. Man skal ikke bevise sin uskyld. Det er et grundprincip, som vi i mange, mange år har værnet om, og som nu står over for at blive angrebet med det lovforslag, som regeringen har fremsat.

Det er det centrale spørgsmål.

Og jeg kan ikke forstå, at regeringspartierne kan lægge sig i selen for, at man på den måde ændrer et bærende princip i vores retssystem. Det kan ikke være sådan, at man kan anklages for hvad som helst og så blive bragt i en situation, hvor man skal bevise sin uskyld.

Det vil få alvorlige virkninger på vores samfund, og det er ikke til det bedre.

Ministeren for ligestilling (Jytte Andersen): Jeg synes, Det Konservative Folkepartis ordfører og også for så vidt Venstres ordfører er meget langt væk fra det, der er sagen. De er langt væk fra en politisk stillingtagen til det, der er problemet.

Det, der er problemet, er, at der er tusindvis – for det meste unge kvinder, som er i et underordnet forhold på deres arbejdsplads – der daglig bliver udsat for chikane, daglig oplever, at et nej ikke tages for et nej, og at deres krop og deres værdighed undermineres og undergraves.

Det er ikke noget, som bare er en flirt eller noget som helst. Det er det, vi gerne vil sige, nemlig at det her er for den svage part, hvor vi gerne vil løfte den svage parts mulighed for at føre og køre sin sag.

Der er blevet rejst spørgsmål om, hvorvidt det underminerer menneskerettigheder og retsprincipper. Jeg vil godt læse et lille afsnit op fra Det Danske Center for Menneskerettigheder, som har haft lejlighed til at udtale sig om sagen på baggrund af en henvendelse fra Dansk Arbejdsgiverforening.

De siger: Inden for den civile retspleje må sagsøgeren traditionelt løfte bevisbyrden for sin påstand over for sagsøgte. Dette rejser dog proble-

mer i mange typer af sager, hvor sagsøger ikke har andet bevis end sin egen forklaring. En lempe af sagsøgers bevisbyrde kan derfor være det eneste middel til reelt at beskytte særligt udsatte grupper i sager, hvor sagsøgeren ellers traditionelt ville stå bevismæssigt svagere end den sagsøgte.

Der er altså tale om, at man her med udgangspunkt i menneskerettigheder siger, at for at sikre den svage part en bedre mulighed for at løfte sin sag, så kan man vægte bevisbyrden på en lidt anden måde, end man traditionelt gør.

Der er jo ikke tale om – det er ligesom det, der ligger som baggrund for den lidt skringre tone – at nogen kan blive dømt på baggrund af en påstand. En påstand skal sandsynliggøres. Det skal vurderes af dommeren, om det er sandsynliggjort, at der er sket en krænkelse. I den situation vipper så bevisbyrden over til den anklagede.

Det er det, der er tale om, vil jeg sige til fru Pia Christmas-Møller og fru Rikke Hvilshøj. Det er altså at tage politisk stilling til – når man med forargelse i stemmen siger, at man ikke bryder sig om sexchikane – om man så også politisk vil agere på det, vil agere på en måde, så man vittelig giver en håndsrekning til de mange tusind kvinder, der daglig bliver udsat for sexchikane og daglig står i en situation, hvor et nej ikke tages for et nej.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg vil gerne til arbejdsministerens ære gentage, hvad jeg allerede tidligere har søgt at slå fast med syvtommersøm, nemlig at seksuel chikane er fuldstændig uacceptabel. Jeg er enig i, at der formentlig er flere sager ude i virkeligheden end det, vi kan aflæse af statistikkerne. Det skal der rettes op på.

Men den metode, man vælger med det her lovforslag, er gal. Ministeren er jo ikke uvidende om, at domstolene allerede i dag tager højde for muligheden for, om den pågældende kan løfte bevisbyrden. Så i praksis er der i en lang række sager reelt tale om delt bevisbyrde.

Det er en udmærket praksis, som der ikke er grund til at ændre på. Det gør man med det lovforslag, der her er fremsat. Man ændrer på lovbestemmelsen, og det vil uundgåeligt blive opfattet som et signal til domstolene om, at nu går det i retning af i praksis at få omvendt bevisbyrde. Det er problemet, og vi anker over netop det.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg vil gerne spørge den konservative ordfører om to ting. Den ene: Hvad konkret mener den konservative ordfører, man kan gøre for at bekæmpe sexchikane?

Og det andet: Hvor i lovteksten finder den konservative ordfører overgangen fra delt bevisbyrde, som den konservative ordfører erkender er praksis i dag, og til den omvendte bevisbyrde, som ikke står noget sted? Hvor i teksten skrider det? Det vil jeg gerne vide helt præcist.

(Kort bemærkning).

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Jeg har med tilfredshed noteret mig fru Pia Christmas-Møllers sidste indlæg. Der er i dag i retspraksis fra domstolenes side i høj grad lagt vægt på at styrke den svage parts stilling. Der praktiseres i mange tilfælde delt bevisbyrde, og derfor har jeg noteret mig, at virkningen af at gennemføre lovforslaget her er, at vi på lange strækninger stadfæster retspraksis.

Jeg synes, fru Pia Christmas-Møller skylder at sandsynliggøre, at det at stadfæste en udpræget grad af retspraksis er ensbetydende med, at vi så skrider over mod omvendt bevisbyrde. Det synes jeg ikke endnu er sandsynliggjort.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Til arbejdsministeren først: Jamen hvorfor er der så overhovedet brug for en lovændring? Jeg går ud fra, at regeringen er enig i, at den praksis, der finder sted ved domstolene, er lovlig. Hvorfor overhovedet ændre på loven? Jeg ser slet ikke noget problem, slet ikke, når det oven i købet er udtryk for hastværk.

Med hensyn til fru Jette Gottliebs to spørgsmål vil jeg gerne svare: Sexchikane kan bekæmpes bl.a. ved den lov om ligebehandling, som vi gennemførte for et lille halvt års tid siden. Her er indarbejdet en række bestemmelser, hvorefter der kan idømmes godtgørelser og lign. i sexchikanesager. Det har vi ikke set virke i praksis endnu, men der er andre veje til at bekæmpe sexchikane.

Med hensyn til spørgsmålet om bevisbyrden kan jeg henvise til mit svar til arbejdsministeren: Jeg kan ikke se, hvorfor man har brug for en lovændring på dette her område, hvis det i virkeligheden er en uændret fortsættelse af praksis, regeringen lægger op til.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Jeg kan se, at der er en række ordførere, der ønsker ordet for en kort bemærkning. Jeg gør opmærksom på, at der er mange lovforslag i dag, så på et eller andet tidspunkt, hvis det går over tiden, skrider jeg ind over for, hvor mange korte bemærkninger man kan få.

Hr. Ole M. Nielsen.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg har ikke et indlæg i debatten. Jeg vil bare sige, at min henvisning til Det Danske Center for Menneskerettigheder var forkert. Jeg har læst høringssvaret forkert. Det blev jeg klar over, dengang ligestillingsministeren var oppe at redegøre for, hvad der stod deri.

Jeg har blandet det sammen med noget andet, så den betænkelighed, som jeg henviste til dengang, har jeg ikke længere.

(Kort bemærkning).

Ministeren for ligestilling (Jytte Andersen):

Kun denne enkelte bemærkning til fru Pia Christmas-Møller, som henviser til lov om ligestilling: Det er fuldstændig rigtigt, at der selvfølgelig er en lang række redskaber, der gør, at vi sikrer en bedre ligestilling både på arbejdsmarkedet og uden for arbejdsmarkedet.

Jeg er da glad for, at fru Pia Christmas-Møller trækker det frem, al den stund Det Konservative Folkeparti rent faktisk stemte imod loven. Men nu kan jeg forstå, at man alligevel støtter det indhold, der er i loven. Så det siger jeg sådan set bare tak for.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Hvis ligestillingsministeren skal drille, så bør ligestillingsministeren gøre det på et korrekt grundlag. Ligestillingsministeren burde som minister vide, at Det Konservative Folkeparti undlod at stemme til ligebehandlingsloven. Det gjorde vi, fordi ligestillingsministeren ikke ønskede, at Det Konservative Folkeparti sammen med Venstre skulle være med.

Det, der skulle til, var en fælles indstilling til betænkningen. Det var det, det handlede om, men det ville ligestillingsministeren ikke, for hun havde sit snævre flertal med venstrefløjs-partierne på plads.

Det handlede ikke om sanktionsbestemmelserne i forbindelse med seksuel chikane, og vi

stemte blankt, vil jeg sige til ligestillingsministeren, som tidligere har været arbejdsminister.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Så er det ministeren for ligestilling, og så nærmer vi os afslutningen.

(Kort bemærkning).

Ministeren for ligestilling (Jytte Andersen):

Det er ikke korrekt fremstillet. Jeg arbejdede faktisk ihærdigt gennem ganske lang tid for at få et bredt flertal. Jeg havde nogle gode drøftelser med Det Konservative Folkepartis ordfører, som var fru Pia Christmas-Møller. Men det er mit indtryk, at De Konservative ikke ønskede at medvirke til ligestillingsloven, fordi Venstre var stået af, fordi Venstre ikke ville.

Sådan er sagen. Jeg var ikke med i alle dele af forhandlingsforløbet, men de ordførere, der var med, var dybt forundrede over Det Konservative Folkepartis holdning, som i øvrigt strider imod det, der har været den konservative holdning hele tiden.

Så det er sandheden. Men jeg kvitterer for det, fru Pia Christmas-Møller siger. Jeg kvitterer for, at man i Det Konservative Folkeparti ønsker de redskaber, der ligger i ligestillingsloven.

På den baggrund undrer det mig såre, at man kan gøre den sag, vi snakker om i dag, til så stort et problem, for vi siger netop i ligestillingsloven, at vi gerne vil give offeret – og offeret er altså den, der bliver krænkede i sager om seksuel chikane – nogle bedre muligheder for at køre sin sag igennem.

Og det er, hvad § 4 i arbejdsministerens lovforslag handler om: En lille smule bedre redskab til ofrene, der er tusindvis af. Ofrene, som er de underordnede i den situation, hvor mellemledere, ledere og for så vidt også kolleger ikke kan lade dem være i fred.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Så er det fru Pia Christmas-Møller for den sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg er ked af, hr. formand, at trække sagen ud, men det er jo altså ligestillingsministeren, som kalder mig herop.

Skal vi endelig beskrive forløbet omkring ligebehandlingsloven, skal det være historisk korrekt. Det, ministeren gang på gang gør sig skyl-

dig i, er simpelt hen historieforfalskning. Det er jeg nødt til at sige.

Det Konservative Folkeparti havde ikke ændret linje. Vi var enige med Venstre. Vi var med og stillede krav om nye møder, for at vi kunne komme med. Det krævede en lille imødekommeelse fra ministeren og hendes to regeringspartier. Det kunne hun ikke trumfe igennem. Jeg tror faktisk, ministeren gerne ville have givet os den indrømmelse, men SF blokerede; det var jo situationen. Det var ikke sådan, at Det Konservative Folkeparti ikke ønskede at være med. Vi ville meget gerne have været med, men vi havde brug for en enkelt lille garanti, som ministeren havde givet mundtligt, men som hun ikke ville gentage skriftligt i betænkningsbidraget.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Så vender vi tilbage til nutiden. Der er ikke flere, der har bedt om ordet.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 100: Forslag til lov om en generel arbejdsmiljøafgift.

Af arbejdsministeren (Ove Hygum).
(Fremsat 10/11 2000).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Carsten Hansen (S):

Det er en mærkedag i dag – det er det for arbejdsmiljøet, og det er det også for Socialdemokratiet – for vi førstebehandler jo et lovforslag, som er det første i en række, vi kalder incita-

mentspakken, og som skal ses som en samlet helhed. Vi indfører grønne afgifter på arbejdsmiljøområdet, hvor man så at sige kommer til at betale efter forbrug – eller misbrug, om man vil.

LO foretog for nogle år siden en stor undersøgelse blandt sine medlemmer for at få en bedre viden om, hvilke områder lønmodtagerne vægtede højest i forhold til det gode liv, ja, i forhold til et godt arbejdsliv, og her kom arbejdsmiljøet ind på en klar førsteplads – langt foran traditionelle krav som mere i løn, længere ferie, ja, hele 61 pct. vægtede et godt arbejdsmiljø højere. Det er tankevækkende.

Lad mig slå fast, at vi i Danmark – også målt efter international standard – har en godt arbejdsmiljø, og vi har, siden vi kom til i 1993, til stadighed sat arbejdsmiljøet højt på dagsordenen med en lang række initiativer, men vi må også slå fast, at vi alligevel har alt for mange arbejdsskader og alt for mange ulykker. Det betyder helt uacceptable lidelser for den enkelte og belaster samtidig samfundet meget – også økonomisk, ja, de mest troværdige undersøgelser på det her område peger på, at det koster samfundet et tocifret milliardbeløb om året.

Lad mig gå over til incitamentspakken. Den pakke, vi tager hul på med det her forslag, arbejder jo både med pisk og gulerod. Vi har prøvet det med guleroden meget længe, men det har ikke hjulpet nok. Derfor er det vigtigt at understrege, at forslaget er et led i en samlet incitamentspakke på hele arbejdsmiljøområdet.

Pakken består af følgende elementer:

En arbejdsmiljøafgift, der pålægges alle virksomheder. Dog kan virksomheder, der bliver arbejdsmiljøcertificerede, ansøge om at få tilbagebetalt afgiften, så de holdes fuldstændig skadefri.

En certificerings- og tilskudsordning for virksomheder med et særlig godt arbejdsmiljø, og det indebærer også, at de slipper for arbejdsmiljøafgiften.

En udvidelse af bedriftssundhedstjenesten, så vi får hele arbejdsmarkedet med, ja, vi får faktisk 1,4 mio. lønmodtagere med under BST-ordningen, og det har været et længe næret ønske fra vores side.

En ny BST-ordning, som jeg vil kalde langt mere fleksibel og behovsorienteret, hvor vi samtidig gør BST til en vigtig spiller i forhold til folkesundheden, til en reduktion af sygefraværet og i forhold til at yde virksomhederne rådgivning.